

Ese de două ori în septemana: Joi-a și Do-
minec'a; ăra candu va pretinde importantia
materielor, va esi de trei s'eu de patru ori
in septemana.

Pretulu de prenumeratiune.

pentru Austria:
pe anu intregu 8 fl. v. a.
diugetate de anu 4 fl. v. a.
patrariu 2 fl. v. a.
pentru Romania si strainetate:
pe anu intregu 12 fl. v. a.
diugetate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA.

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespun-
dinti ai nostri, si de-adreptulu la Redactiune
Stationsgasse Nr. 1, unde sunt a se adresă
si corespondintiele, ce privescu Redactiunea,
administratiunea s'eu speditur'a; câte vor fi
nefrancate, nu se vor primi, ăra cele anonime
nu se vor publica.

Pentru anuncie si alte comunicatiuni de in-
teresu privatu — se raspunde câte 7. cr. de
linia; repetirile se facu cu pretiu scadutu.
Pretulu timbrului câte 30 cr. pentru una data
se antecipa.

Pesta, in 13/25 novembre 1871.

Crisea ministeriale din Viena inca totu mai durăsa, fora a se poté constată că a mai inaintatu vre unu pasu macar cu positivitate, — e probabilu in sa că fôia oficiale astadi-mane va publica compunerea definitiva a cabinetului ministeriale sub presiedinti'a principelui A. Auersperg, dupa cum aretaramu cu ocaziunea precedinte.

Pe langa crisea ministeriale, inca două evenimente de mare insemnatate au preocupatu spiritele in septemana acăsta.

A nume federalistii din Bohemia impreuna cu mai multi corifei federalisti din cele lalte provincie cislaitane s'au intrunitu la Praga intr'unu congresu pre-alabile, unde in vre-o două-trei siedintie mai fora nici o discussiune, si in deplina armonia s'au declarat că vor remané si de aci in colo cu firma resolutiune pe langa programulu partidei, fora a face cea mai mica concessiune.

Pe langa acăsta Rieger si mai vre-o cati-va corifei au fostu impoterniciti să conduca actiunea partidei federaliste, dandu-li-se deplina libertate, la casu de lipsa, a mai si estinde acăsta activitate chiar si peste marginile programulu statoritu, dar nici la unu casu s'au mai restringa pentru vre-o combinatiune ilusoria, de órace partit'a nu mai pactedia cu nime, ci va merge inainte pana la deplin'a victoria a causei sale.

Se vorbesce că inca in anulu acesta are să se mai convóce unu congresu federalisticu la Zagabria, in cuibulu slaviloru de sudu, care de buna s'ema va avé o spontaneitate si mai mare ca celu de la Praga.

Facia de acestu congresu alu federalistiloru la totu casulu merita atentiunea nostra si conferinti'a croatiloru unionisti, care totu in acăsta septemana s'au tenuu in capital'a Croatiei pentru a organiză de nou partit'a guvernamentale ce disparuse de unu timpu in cóci.

Aci e de insemnatu, că acăsta partita unionista, dupa marele fiasco ce l'a suferitu cu ocaziunea ultimelor alegeri dietali facia cu deplin'a victoria a partitei natiunale, a incetatu de a mai figură sub acestu nume odiosu, si pentru că s'au pota atrage in sinulu s'eu aderinti din partit'a nationale, acuma vedemu că figură sub firm'a de *partita natiunale constitutiunale*, — si se dice că planulu unionistiloru bancrotati ar fi succésu, de óre ce mai multi corifei dintre „natiunali” ar fi gata să faca o transactiune cu guvernulu magiaru, prin urmare foile guvernamentali spera că in curendu se va realisa o impacatiune finale cu natiunea croata; — diarulu partitei puru natiunale „Obzor” din Zagabria in sa vorbindu despre aceste machinatiuni ale pseudo-natiunalistiloru, din contra dice că: natiunea creata nici o data nu se va supune partii unioniste si de aceea spera că actualulu ministru-presiedinte se va fi convinsu deja, că partit'a unionista fiindu cu totulu nepotintiosa, mai multu nu e capabile de a se sustiené in Croatia.

Cas'a reprezentativa a dietei Ungariei, asta septemana desbatu si primu o lege buna. Este unu evenimentu raru, am poté dice celu d'antaiu, votarea unei legi bune; si de aceea noi — ăta că grabimu a marturisí acăsta cu aceeasi placere, precum cu dorere ne plangemu pentru crearea de legi rele.

Legea cea buna, de care e vorb'a, este legea pentru industria carea intr'adeveru pune temelii unei industrii libere in tierra.

Acăsta lege, desí esita câtu de buna din comisiunea de 15, delegata a nume pentru a o lucră, mai fii emandata inca in multe privintie din partea stanga, si — totu stang'a voiá si mai departe a o emendá, dar drept'a impedeacă cu majoritatea sa.

Intr'unu punctu in sa stang'a printr'o intemplant momentana reesi cu unu emendamentu alu seu de cea mai mare importantia, de a dreptulu in contra dreptei. In siedinti'a de joi cu 108 contra 106 voturi s'au luá o decisiune, in urm'a careia cautiunile pentru gazete si pentru tipografii au să incete. In desiertu dup'aceea indata partit'a guvernamentale primindu succésu, voi a paralisá acăsta decisiune prin feliu de feliu de metehne, căci nu-i mai succese; si astfelu asta septemana liberalismulu serba unu frumosu triumfu indoitu in camer'a deputatiloru Ungariei.

Este sciutu, că dnii magiari — desi din respoteri facu proseliti pentru natiunalitatea lor, magiarisedia adeca in *fapta* fora tota sfiel'a, totusi s'au feritu pana acuma a spune pe facia că *urmarescu acestu scopu*, că acăsta privescu de scopu principale alu vietiei lor de statu, alu suprematiei, alu constitutiunalismului lor. Astadi par' că domniele lor au ajunsu a n' mai ascunde pisc'a in sacu. In conferinti'a ce in 21 nov. se tienu aici in Pesta, din partea comitetului pentru noulu mare teatru magiaru pe sém'a poporului, se alése loculu celu mai frumosu din piat'a *Herminei*, unu locu de 999 stangeni □, aflandu-se acestu locu celu mai corespunditoriu pentru acelu teatru, din pronuniatulu motivu „*d'a magiarisá suburbiulu Teresianu!*”

Noi, pricependu acăsta, marturisimu că de feliu nu ne indignamu. Nemtii pestani vor a fi magiarisati; ei vor sci pentru ce; deci — s'li fia de bine! — Ce ne revolta pe noi este, candu dnii magiari si incorda tóte poterile si facu cumplite abuzuri de potere, pentru d'a ne magiarisá pe noi, cari nu voimu să fimu magiari!!

Despre Francia, déca am poté să luamu notiie despre tóte câte se pregatescu pentru marea metamorfosa, pentru proclamarea definitiva a Republicei, am avé multe de disu, ne marginimu in sa numai a aminti cumca pre candu ticalosulu esimperatore Napoleone cërca tóte căile coruptiunei pentru a se re'naltia pe tronulu pecatului si alu sangelui, — marele patriotu si adeveratulu republicanu *Leone Gambetta*, continua salvatori'a sa misiune d'a luminá si invetiá poporulu ca să se cunósca pre sine insusi si să nu se mai dee de sclavu jafuitoriloru incoronati, cari au nefericitu Francia.

Intr'unu discursu ce l'a rostitu densulu in St. Quentin la banchetulu datu in memori'a aperarii eroice a acestui orasiu contra invasorelui némtiu (8 oct. 1870), dice intru multe alte adeveruri că: Francia numai prin o crescere adeveratu natiunala, moderna si democratica, poté deslegá marea sa problema — problem'a de renascere si re'nflorire.

Barbatu devotatu poporului, stimatoriu si iubitoriu de adeveret'a religiune, condamna iesuitismulu catolicu si accentua necesitatea d'a seperá societateá de biseric'a papala, ce s'a abatutu de la invetiatur'a adeverului si s'a facutu aginte passivu despotiloru domnitori din Francia. Gambetta este neconditiunatu pentru introducerea invetiamentului oblegatoriu, căci numai astfelu va poté re'tineri patri'a devinsa. Si poporulu totu mereu asculta de acestu june barbatu devotatu patriei si republicei. —

Din strainetate avemu să mai amintim două faimé, de cea mai mare importantia, pre cari tocmai ni le aduse telegrafulu.

Un'a cã: Casatori'a principelui *Milanu* de Serbia cu mare-principes'a *Vera* de Russia, ar fi dejá planu definitivminte statoritu. La care telegram'a adauge dupa „*Srbski Narod*,” că o mare-principesa muscalésca nu poté să fia vasala Turciei!

Al'a cã: In Constantinopole s'ar sci pozitivminte despre o conventiune secreta intre principile Serbiei si celu alu Muntenegrului, *sub egid'a Muscalului!*

Astfelu suna cãrtile despre sudoslavi sub egid'a Rusiei, pre candu pre Hohenzollernulu Romaniei — rudeni'a sa cea poterica din Berlinu ilu pota de nasu si-lu umilesce si slabesce prin tóte medilócele, cu totu cu tier'a si natiunea romana! —

Calea retaoirei, calea spre perire.

Dlu corespundinte alu nostru din Viena ni scrise sub datulu de 20 nov. intr'altele multe, urmatoriele despre frecările si cris'a ce se prepara:

„Tonulu foiloru slave, a celoru din Russia ca si a celoru din Austro-Ungaria, din dia in dia totu mai multu se intarita si se amaresce contra dlui c. *Andrássy* si a magiariloru peste totu, si noi, ca adeverati romani si sinceri patrioti, cu mare ingrigie privimu spre viitoriu. Unu conflictu este ne-evitable, unu conflictu ingrozitoriu, ale cărui simptome premergetorie dejá nu se mai potu ascunde, si — tóte posibilile funeste urmari au să cada pe capulu domniloru magiari!

„Acelu — ne-evitable conflictu, fora tóta indoie'l'a pune sub intrebare si arunca in celu mai mare periclu essistinti'a *Austriei, Ungariei, Tronului Habsburgiloru, natiunei magiare* si in a douăa linia, desi fora a sa vina, pe *natiunea romana*.”

„La unu casu — fôrte probabile de invingere a slavismului, Austro-Ungaria si cu tronulu ei — s'eu s'ar sterge de pe faci'a pamentului, s'eu s'ar preface intr' unu statu slavu, o *dependintie a Rusiei*. Magiarii, pentru pecatele domniloru lor, si-ar fi meritatu d'ora s'orteá; dar noi romanii am patimí totu numai pentru pecatele lor; ei ni-ar fi mancatu viitoriulu!

„Candu romanulu, cu consciintia de sine si pricepere de imprejurari, recugeta la acăsta prerasescune si si possibile eventualitate, cum poté elu să nu fia cuprinsu de cea mai mare superare, cum s'eu nu se infurie a supr'a domniloru magiari de la potere?! — Si totusi domni magiari au pretensiunea, ca romanii să apartiena partitei lor, s'eu spriginésca intru tóte, s'eu i iubésca, s'eu li fia devotati! —

„La casulu de invingere a némtio-magiariiloru contra slavismului, o invingere cugetabile *numai* cu ajutorulu Prusso-Germaniei (unu ajutoriu de care tiene contu dlu *Andrássy*, candu isbesce in romani si slavi.) — Austro-Ungaria ar deveni formale vasala a Germaniei si la cea mai buna intemplant, tocmai asia préda germanismului, ca si in casulu d'antaiu a slavismului.

„Insa din punctu practiculu de vedere nici macar la acăsta mórte natiunale prin consumtiune succesiva nu ni este permisu a ne asteptá; prin invingerea germanismului cu magiarii, pacea viitoriului n'ar fi ascurata, convulsuniile n'ar fi eschise, ma inca urcate si inmultite; căci — frecările si dusman'ia intre cele douăe mai mari popóra in Europa, intre

nemti si slavi, s'ar continuá, si noi romanii si cu magiarii ne-am aflá intre aceste douăe colosale masse eterogene ca niscari grauntia între douăe mari petre de móra. Acăsta ar fi s'orteá noastră, viitoriulu nostru — pana la total'a destructiune natiunale. Frecare necontentita între douăe corpuri indiectu mai mari si mai vertóse, pana la sfarimare si respire totale!!

„Si ce mai vertosu va trebui să faca sfasiatoriu de sufletu acestu nefericitu procesu de tortura cu succesiva mistuire — este, că — dupa portarea neumana si ne'ntielépta a dloru magiari facia de noi, prin care portare, vatemara si instrainara inimele tuturoru romaniloru buni si onesti, elementulu nostru, in locu d'a spriginí in lupta pe elementulu magiaru si d'a-i aliná dorerea caderei si a sfarimarii sale, tocmai din contra — chiar asia i-ar accelará perirea, firesce sub conducerea si presiunea strainului, ca unéltu in man'a contrariului seu mai potericu, precum dnii magiari de cinci ani de candu ca unelte a reactiunei nemtiesci de Viena, dispunu de tíera, necontentitu lucrara la despoiaru romanulu de conditiunile de viétia si prosperare, si la torturarea spiritului nostru natiunale.

„Nu poté sub s'óre să existe unu blastemu si o nefericire mai mare, de câtu candu dintre duoi ómeni s'eu douăe popóra, avisate d'a se radimá si spriginí unulu pre altulu, celu mai favoritu de nordcu s'eu de impregiurari, totu mereu isbesce de mórte in celalaltu, carele astfelu indoitu suferu, precum de cealalta parte isbitoriulu indoitu pecatuesce! —

„Si de aceea noi nu potemu să avemu nici căta indoie'l'a că, dupa legile constrictive ale cursului naturei, mereu mereuasi natiunea romana intréga va să tréca in opostiune, in sa si in *vra si despretiu catra domni magiari*, caroru asia se vede, li-a luat Ddiu mintea!”

Astfelu si pana aci amiculu fôiei si politicei nostre din Viena; ér noi mai adaugemu:

Corespondintiele de diosu ni se inmultiescu, cari dejá resufla acestu spiritulu de opostiune si ura — chiar *din sinulu poporului romanu de rondu*.

D'ar dá Ddiu ca macar acuma să se destepete natiunea magiara si să véda si recunósca, cum „*barbatii cei intielepti, cei mari ai sei*,” oblu o ducu spre perire! — si se se orientadie si emancipe din ghiarele acestei politice funeste! —

Anomalii triste in Bucovina.

Cernauti, in 4/16 noemvre.

„Nu ve injugati intr' unu altu jugu,
..... că voi suuteti biseric'a
lui Dumnedieu celui viu.”

Paulu, Cor. II.

I.

Opiniunea publica, si a nume cea competente, cea ratiunabila si nepartiale, care provocata de *fapte*, le dejudeca in prezentu dupa obiectivitatea nessului lor causale a man'a legiloru concerninti — morale s'eu positive; ăra in viitoriu totu pe acestu fundamentu va conduce si pén'a bio-si istoriografiloru: — acea opiniune si-a depositatu dejá constatarile sale, cumca intre archipastoratulu Episcopului Bucovinei *Eugeniu Haemannu* si intre biseric'a si diecesani sei a existu pana acuma o perpetua — *divergintia si disarmonia!* —

Totu asia a constatau opiniunea publica respectiva si aceea că, pre cine din ambii acesti factori, si din ce motive cade culpaveritatea pentru nenaturalulu acestu reportu între unu Archipastoriu crestinu-ortodosu si intre pastori si sei facia cu biseric'a, pre carea ei — *dicu* că ambii o confessedia.

Fapticitatea aparițiunii acesteia e deplorabilă, și încă pe deplorabilă! . . . Mai-că biserica plange; era lumea bineșentimioasă — întorce ochii de la *astfelu* de aparițiune a „ortodossismului-evangelic”, de care se așează, că eparchia Bucovinei se ține.

Fiind deci, că o atare fapticitate a reportului între Arhiepiscop și dieceșă, e — cum diseramu, nenaturală și nici cum compatibilă cu principalele și fundamentale bisericești orientale-ortodocșe, în alu cărei sinu această nenaturalitate daunatōsă și compromisiōnărie există: 6re nu *provoca* conștiința personală și confesiōnala pe ambe părțile să facă a încetă această aparițiune dorerōsă și conturbatōria de pacea sufletēșcă și socială?! — 6re prestigiul și folosul bisericești, de care eparchia Bucovinei din timpurile strabune se ține, nu impune și Episcopului și eparchiōtilor imperioșă detoria, d'a nu degradă și a nu petă sanctuarul celu mai sublim și mai pretios alu evangheliei lui Cristos — „amōrea și indulgența reciprocă” și încă între pastoritii și pastorul lor propriu?! — Au, în fine, și existēndu acea „conștiința de detoria și onestitate” în amendoi sēu macar numai în unulu din ambii factori — cum asi dice, litiganti; nu snt midilōce, nu e posibilitate *formala*, de a aplană în fine controversa bilaterală, sēu respectivminte a-lu abate pe factorulu abstinat și cerbicosu de la estravaganti'a lui?

Am spus, că opiniunea publică a constatată dejă, pe cine dintre Arhiepiscopul Bucovinei și dieceșă a să cadă culpaveritatea divergenței între ei: să mai constatăm, spre a deveni la chiarificarea scopulu aplanării aceste divergențe: cerōat'a cineva, și care din ambii factori, a face ca să dispară nefericită controversa?

Lucrulu ni cade usor; căci ilu avem înainte-ni; 6ra în detaiuri și maruntimi nu ne vomu dedă, ca să nu descoperim impregiurări din medioloculu nostru, cari, pentru că scriem aci în caracterulu de creatini-ortodocși, nu ni vinu bine a le mai denunciă.

Controversa între episcopatul parintelui *Eugeniu Haumanu* și între biserica și dieceșă se împarte în două periōde și se reduce la un'a și aceeași cauză principală. Periōdulu antaiu cade de la suirea P. S. Sale pe scaunulu episcopesc alu Bucovinei și pana la anul 1848: 6ra periōdulu alu doilea, de la anul 1848, și a nume de la actulu de asiporeclit'a împacare a P. S. Sale cu eparchiistii sei, și pana în zilele de astăzi. Causa însă proprie a controversēi, causă, din care emană apoi o cimotoiă intrēga de banuiri, e *modulu absolutistescu și despotescu în administrarea dieceșei cu consecințele lui*.

Acestu felu de regim în biserica orientale-ortodocșă, că este elu cu totulu strainu și icicoliă numai prin abusu sēu sub inriurirea guvernatorulu politicu contrabandatu în biserica — e sciutu. Sē vedem acum, de a fostu posibilitate de a suspenda acestu abusu jigitoriu de caracterulu „ortodossismului-evangelic” și conturbatoriu de pacea și multiamiamrea dieceșanilor în Bucovina; 6ra mai pe urma, de a încercatu careva dintre ambii factori — Arhiepiscop și eparchia — ca să eschidă acestu abusu, această anomalie din biserica dieceșană a Bucovinei.

Posibilitatea sēu ocasiunea de a încetă această anomalie compromisiōnărie de credința și biserica ortodocșă în Bucovina, veni în anul 1848, candu cu proclamarea emancipării popōralorului în Austria se proclamă și emanciparea bisericeștorulu; ne-pomenindu aice, că de ar fi fostu priceputu bucovinenii drepturile lor bine, acea posibilitate, de a departă sēu a nu suferi absolutismulu în biserica lor, o avura asiși din capulu loculu, de la venirea adevă a Bucovinei sub sceptrulu Austriei.

Ei bine, în anul 1848, fiindu bucovinenii mai bine trediti, și aceea nu numai prin mai de aprōea scrutare a principiorulu și caracterulu bisericești, de care se ținu, prin in-sele consecințe ale regimulu personalu-arbitrariu, dominante în dieceșă lor, și-apoi mai dandu-li-se și din partea statulu îndemanatēa potrivită, cerura — atātu clerulu, cătu și întieleginți'a laica de la parintele Episcopu *Eugeniu Haumanu* eschiderea absolutismulu discretiōnariu din administratiunea dieceșei, constatandu simtōmele lui cele funeste și devenite dejă actuale în eparchia Bucovinei, într'unu *Sumariu* de patru-spre-diece puncte.

P. S. Sa recunoscă dreptulu în numele „Ortodossismulu” petentei dieceșe, și promise

serbatoroșe și în publicu, că *de aci înainte tōte le va delatura și incunjiurā*, și va evitā ori-ce ar potē să jignēșcă institutiunile ortodossice-apostolice și pacea și bun'a armonie între sine și eparchia sa.

În periōdulu deci primu alu controversēi dintre episcopatul parintelui *Eugeniu Haumanu* și eparchia sa, 6ta o'am aretat, cum că culpaveritatea a fostu în partea episcopatulu, și că dieceșanii și facura detori'a lor, de a încercā complanarea acelei controversē. 6ra că și P. S. Sa parintele Episcopu *Eugeniu H.* constată din parte-si existinți'a acelei contradicțiuni între sine și între biserica și dieceșă sa, dovēda *recunoscerea solenă a dreptulu pretensiōnilor dieceșei*, pe care prin urmare nici culpaveritatea pentru acea controversa nu cadea.

Urmēdia acum periōdulu alu doilea alu reportulu nenaturalu și daunatōs din eparchia și episcopatul Bucovinei, care periōdu incepe de la anul 1848 încōce, și despre care vomu vorbi într'unu alu II. articulu. —

„Itt magyar az ur”, adecă: „Aici magiarulu este domnu.”

Astfelu se sprimā în „*Ellenör*” de vine-ri dlu *Csernātonyi*, vorbindu despre observatiunile ce alalta-ieri fece dlu *Pavloviciu* în cas'a reprezentativa a Ungariei, la respunsulu ce i l'a datu dlu ministru ung. de interne în privinți'a mesurorulu sele contra primirei solene a lui *Mileticiu* la Neoplanta, dupa esirea acestuia din închisōrea de Vatiu.

„*Ellenör*” și cu redactorele seu *Csernātonyi* apartiene acelei nuanțe a stangei centrale, carea reprezenta partea mai aristocratică și mai eschisivă magiara a opozițiunii, acea parte ce, cu dlu *Col. Tisza* în frunte, dejă de trei ani s'a despartitu de nuanți'a reprezentantă prin „*Hon*”, organu condusu de dlu *Jokai*, și si-a întemeiatu pe „*Ellenör*”.

Dlu *Csernātonyi* trage ca de peru logică pentru d'a ajunge acolo, să pōta pronunciă sentinți'a ce o puseram în frānte. Elu aplauda ministrulu pentru respunsulu categoricu, datu lui *Pavloviciu* că *nu va suferi agitatiuni natiōnali*! — și — dlu *Csernātonyi* adauge că atari cuvinte *vor fi aplaudate de tier'a intrēga*; firesce de cea a domnilor magiari.

6r pentru ca pe această cale a argumintorulu, dsa să ajunga acolo unde doriă, elu dice că, nu dnu magiari vor fi cari să redice întrebarea: „*Cine e domnu în Ungaria?*” (nota bene, vorb'a se întielege despre întregu teritoriulu de sub coron'a ungurēșcă); — dar adauge că — dēșă aiti, adecă — firesce natiōnali nemagiari ar suleva această întrebare, atunci dnu magiari euredu ar arētă că: „*Aci magiarulu e domnu!*”

Noi luăm cunoscința despre această respicere ca o proprie faciune a domnilor și încă a celor din opozițiune, luăm cunoscința numai pentru d'a ne legitimā naintea unor'a din publiculu nostru natiōnale, cari une-ori ni fecere imputatiunea că — de ce nmiun noi pe magiari „*dni stepanitori ai nostri, candu ei nu se numescu astfelu și raspingu insinuatiunea și titlulu de dni stepanitori.*”

Noi am disu și scriu amicilor nostri că: adevăratu, titlulu de dni stepanitori ai tierēi nu si-l'au luat încă dnu magiari, însă — *în fapta ei jōca pe dni stepanitori eschisivi*; și facu legi pentru regularea și asigurarea dreptulu lor natiōnale eschisivi; privatu, ei întve ei se și gerēdia de dni stepanitori eschisivi și într'o buna deminētia o s'o pronunția și în — publicu și — de va fi de lipsa, o s'o decrețe și prin lege.

Asia se pare că acea buna deminētia se apropia. Dlu *Csernātonyi*, omu iritabilu, nervos și esaltatu în patima natiōnale — dejă n'a mai potutu ascunde secretulu. Noi suntemu legitimat!

Si ah — dēșă va fi asiă și dēșă se va adevēră asiă! apoi nōa nu ni va remanē de cătu a pune pe tapetu întrebarea că: — *pre ce temei?* Si apoi vomu deschide cărțile trecutulu și vomu constatā că: în alu nostru fericitu statu ung. *forti'a brutala, lotri'a, tradarea și intrigi'a* — au fostu moduri *legali d'a cascigā stepanirea în patria!*

Cuiu cu cuiu! —

În nril 87 și 88 ai „Tel. Rom.”

au aparutu articli referitori totu la — „*Arhimandritulu archidieceșei*”, adecă la scrupulii și resp. atacurile ce a aflatu acel'a în nrulu 80 alu Albinei, articli pe semne fōrte drastici, căci de o data primiramu din trei părți

critice cari de cari mai agere și indignate contra acelor'a.

Nōa din întemulare tocmai nrulu 87 alu Telegrafulu nu ni-a sositu și — marturisim că nu ne potemu decide, a dā în a nostra casa ascultare unor infruntări dintre cele mai nercentiatōrie pentru atacuri și injurii pre cari nu le cunoscem.

Acēșta este un'a din cauzele pentru cari nu suntemu în stare a publicā amintitele trei critice contra „*Telegr. Rom.*” Ni pare fōrte reu mai vertos cu privinți'a la cea „*de pe Ripa-rosia.*”

De altmintelea și pre cătu vidiurāmu din nrulu 88, ni ajunse pentru de a ne convinge că articli din stimabilulu „*Tel. Rom.*” în materi'a din cestiune sunt effusulu purei patime și susceptibilități personalu; unei patime și susceptibilități, carea — fōrte ne temem că, pentru de a-si resbunā, n'ar avē nici celu mai putienu pregetu, d'a sarge macar și bisericești, și autonomi'a și chiar natiunea!

În astfelu de parocismu individulu, macar care de ar fi, nu mai pōte cadē sub imputatiune, și eme lungesce disput'a cu elu, calca bun'a cuvintia și vātēma umanitatea. Si — de ce să disputăm și să ne injurăm noi acuma prin gazete pentru o cauză, care competentiminte totu nu se va decide de cătu la timpul seuu?

Un'a numai vedem din criticele ce ni jacu pe mēșă, ce nu potemu să trecem cu tăcere. În nrulu 87, se ataca de a dreptulu parintelu protopopu *I. Hannia* în celu mai grosolanu modu, dupa cum ni se scrie — chiar ca autorulu sēu celu putienu că unulu dintre autorii articulu publicatu în nrulu 80 alu Albinei. — Acēșta santii parinti de la Telegrafulu facu — li spanem pre parola, fora totu temeiulu și fora tōta dreptate. Parintele protopopu *Hannia*, de candu existē „*Albina*”, nu ni aducem a minte să ni fia tramisu — fia senguru, fia cu alții imprecun — vre unu articlu spre publicare! Rea și 6rba este patim'a mātēi și a ambiōnēi, și ea aci a facutu unu pecatu. —

Diet'a Ungariei.

Siedinți'a casei represent. din 19 nov.

Dupa autenticarea protocolulu siedinței precedente, presiedintele anuncia cumca supracamerariulu *MSale* imperatēsei și reginei, baronulu de *Nopcsa* i-a tramisu a telegrama, prin carea pré inalt'a persōna multiamiesce camerei reprezentative pentru gratulatiunile ce i le-a pronunciatu la diu'a onomastica. — Între difertele incurse se afla și una scrisōre a deputatulu sasu *Binder*, denumitu de presiedinte judecials, carele dechiară în modu provocatoriu, că diet'a nu-i pōte demanlā să-si depuna mandatulu, pana n'a depusu juramentulu de jude. Candu va depune acestu juramentu, elu va incunoscinți cas'a. — Indignatiunei generale ce produse această dechiaratiune, a datu spresiune *Csernātonyi* și *Ghyczy*. La propunerea cestui din urma, cas'a decide ca: presiedintele să provōce pe dlu *Binder* a se dechiarā sēu pentru mandatulu de ablegatu, sātu pentru oficiulu seuu, în casulu din urma însă va perde mandatulu de ablegatu. — *St. Pavlovits* adresēdia ministrulu de interne urmatori'a interpelatiune: 1. Pre bas'a carei legi a emis ministrulu ordinatiunea, prin carea se opresce ori ce festivitate de întemparare în onōrea lui *Miletits*? 2. Cum și rectifică dlu ministru procederea acea, că câteva septemani mai nainte întrebatu fiindu de capitanulu Neoplantei a dechiaratu că n'are nimiu încontra festivitatii, pe carea mai tardiu a oprit'o, dupa ce s'au facutu pregatirile spesōse? 3. Scie dlu ministru cumca — deși serbiu a priori au renunciatu la ori ce ovatiune — supremulu comite *Lénard* totusi a întrebuintiatu fortia armata contra poporulu? 4. Are de cugetu dlu ministru d'a satisfice cetatienimea pentru violarea drepturitorulu lor constitutiōnale prin pedepsirea corespondentiōria a comitelu supremu? — Se va predā ministrulu concerninte. — Urma desbatorē specială mai departe a supr'a legii pentru industria; §§. pana la 74 se primescu, ici-colia cu modificatiuni stilistice. Siedinți'a se redica la 2 6re.

Siedinți'a casei reprezentantilor din 21 nov.

La inceputulu siedinței de astăzi, deputatulu *Helfy* prezenta petitiunea locuitorulu din Fiume *Veronese Giovanni*, carele la inceputulu anulu 1868 a lucratu la cladirea portulu fumanu. Densulu descoperindu mai multe ineluciri acolo, prin care regimulu a perdatu pe fie-care dia o mīa de florini, le a denunciatu

lui *Lonyay*, ministrulu de fincie de atunci, carele a esmīșu o comisiune și s'a doveditu, cumca regimulu s'a inelucitu din partea întreprinditorilor în trei luni cu 98.600 de flor.!

Giovanni cere deci în petitiunea prezentată prin *Helfy* o remuneratiune corespondentiōria pentru servitulu ce l'a facutu statulu. — Sa avisēdia comisiunei petitiōnariu.

Jos. Madarász interpela pe ministrulu de justitia, daca ablegatii denumiti de judi si-au inceputu dejă functiunea? — Totuodată interpela densulu pe presiedintele casei, dēca contele *Andrássy* si-a depusu mandatulu de ablegatu? — Presiedintele respunde că, în cătu scie elu, contele *Andrássy* va veni aici cătu mai euredu pentru a-si reglā afacerile de aici. Pan'acuma dice că încă nu si-a depusu mandatulu.

Urma continuarea desbaterii a supr'a legii în privinți'a industriei. La §-ulu 77 se nasce o discutiune mai lungă între stang'a și drēpt'a. Acestu §. dispune ca statulu reuniunilor de industria să se subātēna regimulu pentru a luā sciința despre ele. Partit'a stang'a propune stergerea §-lui, căci acēșta ar fi o tutelă nedrēptă și neoportuna, pe carea regimulu ar tolosi-o spre impedecarea infintiarii de reuniuni ce nu-i vinu la socotēla. — Ministrulu de comerciulu din contra observa, că aci nu e vorb'a de tutelare, ci de modulu cum s'ar potē mai iute promovā cultur'a de industria. 20 de insi din partit'a estrema ceru votarea nominală carea se și face. Resultatulu votarii este urmatorulu: Pentru testulu originalu votēdia 123, contra aceluia 83 de ablegati, 200 au fostu absentii. §-ulu 77 deci s'a primitu. Cele lalte punte pana la 88 s'au primitu fora multa desbaterē și greutate. — Siedinți'a se redica la 2 6re.

Siedinți'a casei reprezentantilor din 22 nov.

Dupa autenticarea protocolulu și prezentarea mai multor petitiōni, ministrulu de int. *V. Tóth* respunde la cele două interpelatiuni ce i le-a adresatu deputatulu serbu *Pavlovits*. Interpelatiunea primă s'a referitu la denumirea unui individuu nēserbu de supremu comite în *Zombor* și *Neoplanta*. Ministrulu dechiară că denumirea de comite supremi e unu dreptu ne-disputabile alu corōnei și regele întareșce în fruntea comitatulu pre coi recomandati de ministri; (cātu de bine sciu domni mari să se provōce la parlamentarismulu — absolutistescu!) cătu pentru motivele ce l'au îndemnatu pe ministrulu d'a proiectā denumirea lui *Lénard* de supremu comite, luminatulu oratore dechiară cumca în această privinți'a nu este obligatu a respunde și nici nu va respunde. (Adecă — sic volo, sic jubeo, — *asia vrēu, asia trebue să fia.* Report.) Prin denumirea lui *Lénard* — dice *Tóth* — nu s'a violatu legea de natiōnalitate și de nimicu nu se feresce asia de tare, ca de a si presupune că vrē să comita o violare a legii memorate. Cum'a densulu a luat în consideratiune și serbiu la denumirea de comite supremi, se vede d. e. din numirea comitelu supremu din *Temisōra*, a capitanulu supremu din districtulu *Kikindei*. (Totu 6meni bine vedinti la domni mari! Report.) Dupa parerea inaltulu ministru denumirea lui *Lénard* nu involva o violatiune a legii de natiōnalitate, căci acēșta lege dispune în privinți'a denumitorulu, că cei ce se vor denumi să scia limbele tienutulu sēu orasiulu respectivu, apoi dlu *Lénard* scie tōte limbele usuate în *Neoplanta*, a nume și limb'a serbēșcă.

A două interpelatiune a privitu la impedecarea ovatiunilor ce s'au pregatitu pentru *Miletits* carele a esitu din tecunția; mai departe cu privire la aplicarea fortiei militare pentru imprasciarea masselorulu, prin ce s'ar fi violatu onōrea cetatienilor din *Neoplanta*. Ministrulu dechiară că n'a avutu intentiunea d'a impedecā ovatiunile în onōrea lui *Miletits*, dar în urm'a unei proclamatii ce s'a datu publicitatii de catra conferinți'a tienuta la *Neoplanta* în 26 octobru, guvernulu a fostu constrinsu să întrevina. În acea proclamatiune adecă se dice că *Miletits* a fostu pe nedreptate întemnitiatu unu anu de zile din partea „*strainilor.*” Că ce va se dica cuvintulu „*straini*”, acea ministrulu nu vre să esplice, căci — dice — numai s'ar mai iritā spiritulu de natiōnalitate. Aplicarea fortiei militare, dice *Tóth*, a fostu la locu; căci altmintelea nu se potea imprasciā multimea de poporu ce s'a adunatu naintea locuintei lui *Lénard* și a cantatulu „*imnulu lui Miletits.*” Ministrulu nu afla deci nici o cauză pentru a trage la respunderē pe comitele supremu *Lénard*, căci densulu a procesu în sensulu legii și aprōba pasii lui.

Pavlovits róga cas'a, a-i permite ca se-si
faca mane observarile sale la responsulu miini-
strului, din cauza ca n'a fostu de facia sub totu
decursulu vorbirii lui Tóth, trebuie se cetesca
mai antaiu vorbirea, ca se-si póta face contra-
observarile sale. — Camer'a satisfice dorinti'a
lui Pavlovits.

Trecendu la ordinea dilei, se continua
desbaterea a sup'ra legii pentru industria. —
Incheierea siedintiei la 2 óre.

Langa Temesióra, in 9/21 nov. a. c.

(Alegerile reprezentantilor municipali;
libertatea de alegere este numai mintiuna un-
gurésca.) Pre cum am fostu publicatu in nume-
rulu ante-penultimu alu „Albinei“, alegerile
reprezentantilor municipali s'a fostu decisu a
se tiené de la 26 ale cur. pana in 8 dile. Cu
tote astea in sa, nu sciu cum, cum nu, prim'a
alegere s'a si cefteuitu inca ieri, in cerculu de
alegere [St. Andrașiu cu vre-o 3 comune ro-
mane. S'au alesu aci trei magiari de cei mai
incarnati si unu romanu, despre carele numai
cu ocaziunea acést'a audii — spre suprinde-
rea mea — cumca ar fi romanu; pana aci l'am
cunoscutu de contrariu alu romanilor in op-
tima forma!

Unu cercu dara, in care s'ar fi potutu
alage celu putienu 2 reprezentanti romani, si-a
mancatu romanitatea; onóre intielegintei din
elu carea a luminatu atátu de bine pre alegeto-
ri, onóre si alegetoriilor, cari alesera atátu
de minunatu! Acesti dni, mai multa incredere
avura in unii vagabundi de slovaci magiarisa-
ti, ce nu sciu vorbi nici unu cuventu roma-
nesce, si ar trebui se péra de fómé, déca nu
i-ar sustiené romanulu cu sudórea sa, — de
cátu in stare intieleginte; ori chiar intr'unu saș
ténu alu loru!

In cele lalte cercuri, si in totu comitatulu
inca n'avemu sperantia mai buna; cáci indol-
enti'a din partea romanilor, si infami'a din
partea celor de la putere, a ajunsu colosala.

Dreptulu de alegere cu ocaziunea acést'a
este numai batjocura de poporu, de lege, de lu-
me si de Ddien, precum se esecóza elu. De
la comitatu s'au facutu liste in cari s'au con-
scrisu numele candidatilor din fie-care cercu
de alegere; — se intielege de sine pe cine au
canditu dlu vice-comite; — aceste liste s'au tra-
misu judilor cercuali si s'au recomandat din
partea primului vice-comite spre alegere,
— adeca ast'a este porunc'a pentru judii cer-
cuali, cari sunt subalternii dlui vice-comite,
— judii cercuali au tramisu éra listele amintite
antistieloru comunale, ordinandu ca numai
persónele acelea se fia alesu si nu altele, si ame-
nintandu totu o data, cumca déca nu vor re-
est cu acei candidati de alesi, — antistiele com-
se vor considerá cá n'au poporalitate in comu-
nelor lor si prin urmare se vor lipsi din pos-
turile lor! Cine nu-mi crede, intrebe pe atare
antistia comunala din cerculu de sub stepanirea
dlui jude cerc. Dezsán.

Éta dara unde am ajunsu cu indolenti'a
si nepasarea nóstra, si óre pana candu se mai
finu indolenti, pana candu se mai suforimu su-
ferintie ne mai pomenite pe faci'a pamentului.

A trecutu dejá ór'a unspredececa, si noi
totu dorminu; trebuie se ne desteptám macar
cátu de tardiu, cáci acusi va fi pré tardiu, fiindu
cá neamiculu nostru apuca radeciai pré adenci
in carnea nóstra, si nu-lu vomu poté desradeciná.
Este dejá timpulu se ne convingemu de adevé-
rat'a si unic'a cale a mantuintiei nóstre, ce ni-o
predica neobositulu Babasiu si „Albina“ nein-
cetatu. S'o spriginimu si s'o imbracisám cu
totii. S'e fimu toti romanii numai de o politica,
adeca de cea opozitionala a „Albinei“, cáci a fi,
si guvernamentalu, nu insemezá alt'a, de cátu
a te lasá pe tine si drepturile tale spre batjo-
cur'a domnitorilor si egemonilor straini; nu
insemna de cátu a consenti cu densii candu te
despoia de tóte, i-ti tragu chiar si medu'a din
ósa! Ni dovedescu aceste fapte visibili si pi-
paite, nu numai ipoteze teoretice.

Priviti numai in faci'a bietului poporu ro-
manu, ascultati numai vaietele lui, convingeti-
ve cum i se ie grálu de amentia, vitele cele
mai necesarie, ba neincungiurab le la economia,
— tóte in contra legi, numai din volnicia
pentru ca se sature pe egemonii si pe apesato-
rii romanilor, se se despoia poporul de totu,
se-lu aduca la sépa de lemn, ca se fia umilitu!

Priviti dloru „romani deakisti“ la ace-
stea tóte, convingeti-ve despre ele cei ce sunteti
intre poporu, convingeti si pe cei din posturi
nalte despre ele, puneti manele pe inimi si in-
trebati-ve, ce bine faceti voi poporului si natii-

nei vóstre? Poteti dice cu inima curata, cá aju-
tati natiunei si poporului ceva prin politic'a si
principiale vóstre?

Intr'adeveru, trebuie se credemu cumca
ómenii natiunei si ai poporului nu pot fi dea-
chisti nici ca magiari, nici ca ómeni, ei trebuie
se fia omulu ori egoistu, ori ambitiuatu, ori —
fora pricepere.

Grigiti cá curendu va veni timpulu, can-
du poporul nu va mai poté rabdá, si atunci ve
va omori cu petrii de o séma cu contrarii si
inimicii lui!

Éra voi, romani din cercurile Cocotei,
Ciacovei, Rittbergului etc. cáti a-ti beutu „ra-
chia“ la alegerile de deputati dietali, vedeti
cátu veninu ati beutu in fie-cáre stropu de beu-
tura. Atunci ati alesu deputati pentru beutura;
nu ati cautatu la drepturile vóstre cele sacre;
acum éta deputatii din bute os legi vi-au adusu,
éta ce egemoni si belitori vi au inearcatu si vor
mai inearcá in spatele vóstre!

Aradu, in 22 noemvre n. 1871.

Da, dle Redactore, asia este: alalta-ieri,
ca in di'a santiloru archangeli Mihailu si Ga-
vriilu, patronii familiari si Il.Sale dlui episcopu
alu nostru Procopiu Ivacicovicu, se intemplá
chirotosirea de archimandritu a domnului pro-
tosinccelu si vicariu episcopalu in Orade Mirone
Romanulu.

Chirotosirea s'a facutu — si acést'a ca si
cea multu discutata a parintelui Nicolau Popea,
pre temeulu unui concludu formalu alu sinodu-
lui episcopescu, tienstu la Sibiu cu ocaziunea
inbuleului; si — un'a numai este ce nu price-
pemu, cá — din ce cauza se face atát'a arca-
nitate de lucru? Este curatu ca cum cápii diece-
seloru ar fi speculatu a saí de o data la lumina
cu — „fapte complinite“, cari in sa tocmai tre-
buie se deatepte in ómenii de pricepere si fora
preocupatiune prepusulu cá — plasmitorii
lucrului au aflatu de lipsa secretulu séu pentru
persóne, seu pentru indreptarea legale.

In cátu se tiene de noi, acésta cautela n'a
fostu de feliu la locu. Nu credemu ca cineva
se se afa pe aici, carele se dorésca a disputá
astadi a sup'ra acestei archimandrii, ce tóta lu-
mea o privece de o pura péna la urechia. Dlu
parinte Mirone Romanulu este barbatu placutu
tuturoru claseloru, si de aceea toti se bucura
de naintarea sa, si — numai atát'a ne dóre pre
toti cá — n'avemu se-i dámu si o manastire,
fiindu manastirile tóte in manele serbiloru.

Il. Sa dlu Eppu, de si totu morbosu, nu
numai essecutá actulu chirotosirei, ei dede si o
mésa stralucita intru onórea noulu „Archiman-
dritu episcopescu“, unde acestuia se urara multe-
bine-meritate „se traiésca!“

Despre conferinti'a de alalta-ier: a reu-
niunei nóstre politice-nationale em se adaugu
catra cele ce dejá publicarati cá, cea mai in-
semnata mesura ce se adoptá in ea este, cumca
romani, ori in care cercu dispunu de maiori-
tate, se candidedie si se aléga in reprezentanti'a
comitatului numai romani. Pactarea adeca cu
minoritátile nu s'a mai admisu. Va se dica: in-
cepemu a ne emancipá de politic'a pactatiuni-
loru, ce se adoptase si inaugurase acum doi-
trei ani, spre mare dauna a nationalitetei nóstre.

O alta oterire a conferinti'e a fostu, cá —
dupa ce dlu Nagy Sándor, presiedintele tribu-
nalului de Aradu, pre cum s'a aflatu positiv-
minte, a propusu ministeriului de judecatori nu-
mai unu romanu, se se recerca deputatii dietali
romani a intreveni la dlu ministru de justitia,
pentru respectarea mai cu dreptate a romanilor.

De altmintrelea adaugu si ou cá, int'oli-
ginti'a nóstra areta la acésta ocaziune unu zelu
si o armonia ce ni mai inaldá putientelu spe-
rantiele si ni scadiu intru cátuva pessimismulu.

In Torontalu, l. Bega, 8/20 nov.

A sup'ra tacerii ministriului-presiedinte la
interpelatiunea Il. Sale dlui Aless. Mocioni, in
partile nóstre se discute multu, chiar prin locuri
puolice, si parerea intielegintiei nóstre cam in
generalu e, cá dd. unguri nu vréu se scie nimicu
de nationalitati, nu vor se li dee picu de liber-
tate, nici macar unu graunte din venitele cele
grase ce le tragu ei de pe spinarea tiei comune.
— Dar dnii unguri se scie cá se insiela amaru,
candu cu astfelu de maniera vréu se molco-
mésca, adeca se adórma nationalitátile si se le
tiena de sclave eschisivu numai spre scopurile
loru proprie. Domnii magiari se scie cá nati-
onalitátile, si specialu romanii, o data cu capulu
nu vor renuciá la dreptulu ce li còmpeete ca
natiuni in patri'a loru comuna.

Inca un'a. Se audu voci printru poporu:
„Ori emancipare de jugulu egemonu, absolutu
alu magiariloru, ori perire!“

Despre alegerile pentru diet'a viitoria se
latiesce printru poporu parerea, ca romanii nici
se nu mai mérga la urna, nici se nu se mai in-
grigésca de comed'i'a domniloru, cari numai
ce-si batu jocu de poporu! Caus'a e portarea
cea neghióba a magiariloru cu nationalitátile.

Astfelu, pre candu dd. unguri vréu se
fortiedie participarea romaniloru ardeleni la
diet'a loru din Pesta, pré usioru se póte intem-
plá ca nici romanii din Banatu se nu mai vré a
sei de constituitiunea uciadiória de nationalitati
a magiariloru!

Despre acestea am aflatu de lipsa a ve
insciintia. — G. S.

Caransebestu, in 2/14 nov. 1871.

In nrulu 87 alu diurnalului DVóstre ce-
reti desluciri a sup'ra gimnasiului de aici.

Aceste desluciri Vi le damu fora indoiéla
mai nainte, déca nu érá o confusiune, in carea
n'am potutu si nu potemu nici acuma a ne
orientá.

Ceea ce scimu apriatu e, cá gimnasiulu
este gimnasiu realu de statu cu patru clase, fora
colóre confessiunala, cu limb'a de propunare
romanésca si nemtiésca. Se sustiene de statu,
de comun'a Caransebesiului si de dieces'a nó-
stra gr. or. Adecu comun'a s'a obligatu a sub-
ventiuná gimnasiulu cu 2000 fl. la anu, din
carii a trei-a parte i-a promiá Il. Sa parintele
eppu din partea diecesei, pe langa espres'a
conditiune, déca studiale filologice se vor pro-
puno romanesce.

In privinti'a conducerii si administratiunei
stá cam de o data sub c. r. comanda militara
din Timisióra; — celu putienu de acolo se
eserise concursulu, se denumira profesorii si se
dede planulu de invetiamentu.

Ceea ce nu pricepemu este: fusiunea
gimnasiului cu cele 4 clase asia numite cetatie-
nesci (normale, capitale). Pentru toti profesorii,
de la gimnasiu si de la scólele cetatienesce, es-
siste dupa concursu aceasi norma, se cere aceasi
cualificatiune, se dá aceasi plata, si se propunu
mestecatu si in gimnasiu si in scólele cetatie-
nesce.

De altcum acést'a in sine n'ar fi nici unu
reu, fora de cátu intr'o privintia e de prisosu,
ér intr'alt'a e chiar greu de a sustiené profesori
cu qualificatiune de gimnasiu la scólele elemen-
tare (cáci numai asia ar avé unu intielesu fusi-
unea acést'a, dar nu din contra, precum se in-
templá aici intr'unele casuri).

Planulu de invetiamentu, in cátu pentru
limb'a propunerii in cele 4 clase cetatienesce,
dice apriatu, cá este limb'a maioritátii princi-
loru cari cercetédia scól'a. Maioritetea acuma
in tóte cele 4 clase este romanésca, si inea o
maioritate aprópe intreita; dar cu tóte acestea,
dupa cum scimu positivu, nu se propune in nici
o clasa romanesce altu studiu afora de limb'a
romanésca in cl. 3 si 4. O imprejurare acést'a,
careu dupa parerea nóstra nu póte durá multu
timpu, de óre ce e in contradicere cu legea, si
a duóu'a in contradicere cu natur'a; in scurtu
e o imposibilitate frésca. *) Cáci cum vor poté
prunciu romani se pricepa elementele inveti-
amentulu in limba straina, casu e mactria a
li propune in limb'a maicei. Dar totu asia de
greu li va fi si nemtiloru de a invetiá in limb'a
romanésca. Astfelu cei de la putere vor trebui
se devina la convingerea cá invetiamentulu in
clasele elementare nu e cu potintia de cátu in
limb'a maicei, pentru cá e tocmai continuarea
crescerii maicei.

Pentru cl. I. gimnasiala in Caransebesin,
Biserica-alba si Titelu, planulu de invetiamentu
prescrie urmátóriele studia:

Religiunea	2 óre pesepetamana.
Limb'a nemtiésca	3 „ „ „
Limb'a tierii **)	3 „ „ „
Aritmetia	3 „ „ „
Geometria si desemnulu	
geometricu	4 „ „ „
Geograf'a	3 „ „ „
Istoria naturala	3 „ „ „
Limb'a latina	6 „ „ „
Sum'a 27 „ „ „	

Cu privire la limb'a propunerii se dice
cá: „In Caransebesiu pe langa studiulu limbéi
romane se se propuna si gramatic'a latina.

*) Dar posibilitate austro-magiara! Vide mai
tóte scólele asia-numite medie din tíera si vide
gimnasiele si scól'a reale din Cernauti si Su-
céva! — Red.

**) Limb'a tierii in Banatu si deselinítu in
partile Caransebesiului este cea romana. Deci
se dicemu fortiei pe nume, se dicemu: „limb'a
magiara,“ limb'a unui poporu ce nici nu esisite
in Banatu! — R e d.

(Durch den Unterricht in der romanischen
Sprache ist zugleich die lateinische Gramatik
vorzutragen).“

„De asemenea se propune dupa potintia in
limb'a romana si geograf'a si istoria. Celelalte
obiecte se propunu in limb'a nemtiésca.“

Ce se atinge acum de limb'a propunerii,
se urmédia in toamai planului, dar in cátu
pentru studiulu limbéi romane, ca atare, se re-
stalmacesce planulu de invetiamentu intr'unu
modu vatematoriu de sentiulu ori carui romanu.
Adecu de óre ce limb'a latina se propune in
limb'a romana, dice directorulu cá e de prisosu
a se mai propune si gramatic'a romanésca ca
atare, si o sterge din program'a studioru; jér
in loculu ei pune cea magiara.

Noi nu ne adresámu catra sentiulu de
dreptate a dlui invetiatoriu diriginte, nu noi
numai am intreabá atátu pe domni'a sa cátu si
pe aceia sub a caroru conducere stá domni'a sa,
cá óre cum se rectifíca acésta mesura din punctu
de vedere curatu pedagogicu.

In privinti'a administratiunei in sa credemu
cá se va face o justa imparziala intre toti aceia
ce duc sarcinele.

In I. clasa gimnasiala pan'acuma sun
19 romani, 1 romana si 12 neromani. —

Pecica-romana, in 9 nov. 1871.

Onorata Redactiune! Rogámu cu tóta
stim'a si amórea, se aveti bunatate a facespre
cuosocietate publica, cumca in urmarea con-
cursulu nostru, numai eri se intemplá la noi
alegera de invetiatoriu pentru scól'a III.
confes. gr. or. romana la clas'a a IV. de nou
infintiata. —

Conformu stat. org. convocandu-se sino-
dulu par. pe di'a de 8 noemvre, si Rsa. D. pro-
topopu Ioane Ratiu din tractulu Aradului ve-
nindu la facia locului, si in contielegere cu co-
mitetulu parochialu, in siedintia cetindu-se re-
curselu a 5 aspiranti la postul amintitu, se
candidara trei inisi in persónele dloru: Josifu
Josa, Simeonu Albu si Joanu Voluntiru.

Dupa celebrarea s. liturgii si chiamarea
spiritului santu, dlu protopopu deschise sino-
dulu par. in biserica cu o cuventare acomodata
ocaziunei si actului, si pronunsiandu-se numele
celoru trei candidati — poporulu cu unanimi-
tate a redicatu cuventulu numai pentru Josifu
Josa, invetiatoriu in Tulca, carele se si dechiará
de alesu cu aclamatiune.

Am dorí, cá pretotindeni alegerile se de-
curga cu asemene ordine, seriozitate si cura-
tienia de cugetu, si atunei de buna séma libe-
ralele nóstre institutiuni bisericesci si scolari ar
prosperá si ar deveni adevérata binecuvéntare
pentru poporu! Unulu dintre alegetori.

Varietati.

(Dlu Justinu Popfiu, candidatu
de deputatu in cerculu Margitei.) In sie-
dinti'a Comitetului centrale alu Reuni-
nei Romaniloru din Bihoru, cunoscutulu
nostru literatu si mare oratore nationalu
Just. Popfiu, dandu dechiaratiunea cá
tiene la solidaritate cu partia romana
natiunale de la dieta, fú proclamatu si
prin cercularia recomandat de candi-
datu nationalu pentru cerculu vacante
alu Margitei, unde alegerea va avé locu
in 11 dec. st. n. dlu candidatu nationalu
de la 1 dec. incependu va petrece in Mar-
gita si prin cercu. Pe temeulu dechiarati-
unei sale i urám reusita si-lu reco-
mendámu si noi tuturoru romaniloru din
acelu cercu! —

— (Tenerimeá romana studiósá in Ora-
de,) dupa o lunga si multu regretabile intreru-
pere, éra si constituitu in o societate de
lectura sub auspiciile bravului ei conducatoriu
Justinu Popfiu. In nrulu viitoriu vomu publica
o descriere mai detaiata despre deschiderea
solemnela a societátii, — careia i urám multu
succesu!

— (Stenografulu romanu.) Sub acestu
titlu va apare in curendu in Viena unu organu
pentru propagarea artei stenografice, care sub
redactiunea dlui Eugeniu Sucevanu, studinte la
universitate si membru alu societátii stenogra-
fice centrali din Viena, inainte de tóta va pu-
blica epistole instructive, cari promitu unu
avantagiu mare pentru studiulu artei stenogra-
fice, dupa unu sistemu nou si ratiunabile, ba-
satu pe geniulu limbéi romane, inventatu de
dlu rediginte, care simplificandu si perfectiu-
nandu acestu sistemu alu seu in modulu celu
mai posibilu, promite cá atátu in teoria cátu
si in practica, va pasi inainte cu unu sistemu

corespondentului spiritului timpului, care va satisface tuturor condițiilor, ce se pot cere în genere de la un sistem stenografic bun, ceea ce dorim ca se și realizeze în interesul progresului nostru național, și spre acest scop, recomandăm onorabililor noștri cititori ca prin o părțire cât se poate mai caldă să accelereze realizarea și prosperarea acestei întreprinderi frumoase și de mare utilitate, mai ales în timpul de față.

Acest organ va avea de două ori pe luna regulat, prin urmare cursul întreg va conține 24 numere, fie-care cel puțin de câte două coloane, adică o coloană destinată pentru tractat și cealaltă pentru articole de interes stenografic. Pe lângă acestea va aduce și biografii cu portretele stenografilor renumiți.

Pretul pentru cursul (anul) întreg este:

pentru Austria . . . 6 fl. v. a.
— pentru România
și străinatate . . . 16 franci.

Abonamentele se fac la administratorul foiei *Jonu Bumbacu*, III. Marxergasse Nr. 6. în Viena.

— (*Tortura*.) De lângă *Fagetu* (cottagele Carasiului) ni se scriu următoarele: Nainte de asta cu câteva săptămâni se lăsa în jurul acestor faimă, cumca administratorului dominiului din comună de aici *Zottu* i s'au furat 1200 fl. v. a. De locu se și puseră toate în mișcare ca să se afle furul, dar acela nu se află. Administratorul însă nu s'a putut îndestula cu atât, ci — pre cându totu lăsa dată uitării, densul începu a suspina pre unu dintre cei mai onesti locuitori ai comunei. Suspitiunea merse până acolo, că mai de unadi, la unu avisu alu pagubasiului și la porunca dlui protojude din *Fagetu*, se ivira în comună doi plaiesi, și luara pre suspitiunatul la mână. În daru însă puseră pre bietul om în feru și facura cu elu câte batjocure toate, căci nu ajunseră la vre un rezultat, de ore ce nu se putea dovedi nici de cum vinovat'ă lui. Dar pagubitul administrator merse și mai departe, îndemnă adică pre plaiesi să tortureze pre suspitiunatul, socotindu căci așa vor scote ceva din elu. Plaiesii se învoira la acest'ă, adăcându și înșă a mîntă de legea ce oprește totă pedeps'ă trupescă, prin urmare și torturele, ca să nu li se întempe ceva, asteptara până se fecu s'era, și după ce se întunecă bine, luara pre nenorocitul, ilu scoșera din satu afora, ilu duseră într'o padure și apoi mi ti-lu torturara acolo cum sciura ei mai crancenu, belindu-i chiar și pelea de pre nasu și frunte, și facendu-lu ne-omu pentru totdeun'ă. — Fost'ă și este suspitiunatul vinovat, s'eu ba, aceea nu voim să cercăm acuma; ce cercăm și am dori să șcim de oamdata înșă este, că — ore scie dlui protojude din *Fagetu* ce au facutu plaiesii sei? S'eu că calcarea legii, respective torturările s'au facutu chiar și cu sciirea dale?! — În adeveru nenorocita e comun'ă *Zottulu*, căci acusi-acusi se tortură câte unulu din locuitorii sei, o data la dorință și porunc'ă dlui protopopu alu nostru, alta data la a dlui protojude s'eu chiar a unui administrator dominiului, totdeun'ă înșă pe nedreptate. Fi-va ore înca multu tîmpu totu așa?! — **S.**

Estrasu din Protocolulu

conferinței doctale din inspectoratul scol. *Jancăhidu*, ținute în 9 și 10 august, în localitatea școlii gr. or. confesiunale din *Sarcia-romana*.

Adunându-se la locul destinat totii dñii doctiți concerninți, dimpreună cu onorabili dñi ce binevoira a ilustra conferința cu prezența lor, — Dlu Inspectoru cercualu apucă cuvintulu și printr'o scurta agraire bineventă pre dñii doctiți, provocându-i ca în puterea regulamentului săsi algea presedinte și notariu. —

Conferința alege cu unanimitate de presedinte pre Dlu Inspec. de școle cercualu *Joane Popoviciu*, parochu în *Jancăhidu*, și de notariu pre *Georgiu Serbu*, doctiți în *Toraculu micu*; după alegere ambii și ocupa locurile.

Presidiulu, după ce împartășise doctiților unele ordinațiuni consistoriale și îi îndemna la stricta activitate pe momentos'ă cariera ocupata de densii, atrage atențiunea conferinței a supr'ă cărților școlastice de curendu esite de sub tipariu, și recomandate cercularminte doctiților. Conferința și dă parerea ca „*Tabelele pentru parete, cu tipuri colorate*,”

edate de dd. *D. Varga* și *T. Rosiu*, se premérga abedariului de *D. Joane Popescu*. — „*Catehismulu sanatății*” și „*Catehismulu antropologicu*” de *Dr. P. Vasiciu*, și „*Istori'a naturală*” „*Sciința naturii*” de *Dlu prof. M. Dregiciu* se se propuna ca legendaria, cu începutulu l-lui semestru, în toate școlile acestui cercu; era dloru autori li se exprime multiamita protocolarminte. —

Presied. provoca conferința ca până la ședința de după mediadi a dilei următorie, să proiecteze unu planu de invetiamentu și să facă unu conspectu formalu a obiectelor de propunere dimpreună cu împartirea oreleru de peste septemana, numindu și autorii cărților.

Conferința alege spre acestu scopu din sinulu seu unu comitetu de 4 invet. a nume *M. Magda*, *L. Trailescu*, *N. Magda* și *G. Serbu*.

Presied. atrage atențiunea conferinței a supr'ă cărților școlastice în privința modului cum au să fie tractate cele de curendu recomandate pentru invetiamentu?

Conferința după ascultarea mai multoru opiniuni a unoru doctiți, primese modalitățile cele noue, cari cu ocașiunea conferințelor de față s'au aprobatu, prin cari invetiamentulu mai rapede propășiesce, era mecanismulu cu totulu să fie delaturatu. —

Presied. aréta conferinței, cumca spre usiorarea și uniformitatea propunerii geografice-matematice de pe globu, *DSa* a tradusu unu asemene studiu din limb'ă latină și-lu recomandă opiniuni conferinței de că ilu va afă de corespondentiu să se propuna în cerculu nostru școlastic, până la alte ulterioare dispușetuni școlare; și avendu globulu pe mēsa, țiene o scurta explicațiune din studiulu amintitu. —

Conferința primese cu viua placere acestu studiu și exprime *Dlu Inspectoru* multiamita protocolarminte.

Presidiulu aréta apoi necesitatea unei conferințe generale și înființarea unei reuniuni inv. generale, provoca conferința, a-si dă opiniunea, cându e mai consultu a se țiené feriele școlastice, și în fine care sunt medilócele și modalitățile ce ar poté promová mai eficace invetiamentulu în școlile nostre poporali?

Modest'ă parere a conferinței noastre e, ca totu districtulu acestui Consistoriu să se împarta în mai multe cercuri — pentru înlesnirea caletoriei; — a nume pentru banatieni să se țienă în *Temisóra* în lun'ă lui augustu, unde de comisariu consistorialu să se denumēca unulu dintre cei mai esperti și literati barbati, cari posedu încrederea opiniuni publice. —

Feriele se remana în voi'ă comitetelor parochiale d'ă le împarti după cercustantiele locali. —

De medilócele și modalitățile cele mai corespondentorie spre promovarea invetiamentului, conferința afă amblarea cu serguintia a copiiloru la școlă și parintesc'ă pasire cu ei din partea doctiților, procurarea recușitelor ce atragu prunci la școlă, precum globu, mape, animalele din istori'a naturală, introducerea gimnastice, ca studiu obligatu, cari toate nici dintr'o școlă se nu lipsēca.

Notariulu conferinței *G. Serbu* în numele colegiloru sei exprime multiamita dlui presied. respective *Insp. cercualu de școle*, pentru promt'ă conducere a conferinței și pentru ne-întreruptele sale ostenele în interesulu invetiamentului poporalu, procurandु școlerulu din cerculu subordinatu *DSale globuri, globuri-telurali, mape, figuri din istori'a naturală etc.* cu spesele comunelor respective:

Conferința provoca unanimu pe notariu că multiamit'ă adausa dlui *Inspectoru* să se ié la protocolu.

Sarcia-romana, în 10 augustu 1871.

ca presedinte: ca notariu:
Joane Popoviciu m. p. *Georgiu Serbu* m. p.
par. și *Insp. de școle.* doctiți.

Adausu. După încheierea ședințelor d. *N. Magda* prin câteva cuvinte atrase atențiunea conferinței a supr'ă serbarii Jubileului de 25 de ani alu *Essel*. *Sale Mitropolitulu Andreiulu Baronu de Siaguna*, pe carea conferința și strigări entusiastice de „*să trăiescă!*” o saluta și roga pe *Dlu Inspectoru* să binevoiescă a felicitá pe *Es. Sa* în numele conferinței, prin telegrafu.

D. Magda cu parere de reu aréta cu căta cutesantia órba parintele protodiaconu *Goldisiu* a atacatu în publicu pe unulu dintre cei mai resoluti, mai mari și mai sinceri conducători ai intereselor națiunii romane, adică pe neo-

boșitul anteluptatoriu alu națiunii rom. *Vincențiu Babesiu*. Conferința și exprime parerea de reu pentru asemenea incidinte și roga cu unanimitate pe *Dlu presedinte* — dându și fie-care numele înscrisu, 10 la numeru — să aibe bunatate a încunoscinti pe *Dlu V. Babesiu* despre indignatiunea conferinței pentru pamfletulu dlui *Goldisiu*, și a-lu încredintiá, cumca întieleginti'a și poporulu din părțile acestea apróba principiale ce așera și le recunóșce de ale sale proprii. Strigări frenetice de „*să trăiescă Babesiu!*”

RESPUNSURI.

Dloru L. M. și P. G. în T. . . Lasati că hoti'a guvernamentale se resbana d'alta parte cu verfu. S'eu nu este o eclatante resbunare și pentru injuriile ce n'ă ni se facu, cându „*Pancevat*” numese „*stréngu de spendiarátoria*” pre contele *Andrassy*. Cu ce mesura mesura ei, înca și cu mai mare li se va mesurá, deca nu tocmai prin noi, dar prin alții — și pentru noi! — *Dloru mai multi fosti granicieri din Hatiegu*: Cestiunea este de mai mare importantia de cătu să vremu a o înaduei. Nici nu cunóșcem cestiune de care ne-am ferit, deca ea s'ar pertractá într'unu tonu nimeritu. *Dlu T. Pappu în Chis* — adevérimu aici, precum doriti, primirea sumei de 8 fl. pentru 1871. —

Concursu.

Pentru ocuparea parochiei din *Borzu*, potopopiatulu *Beiusiului*, se escrie concursu. —

Emolumintele sunt: pamentu aratoriu de 6 cubule semenatura, care ilu lucra parochia nii; de la 60 de case câte 1/2 mesura bucate; stolele îndatinatē.

Cei ce voiescu a recurge, au a-si substerne aice la potopopulu tractualu recursurile, bine instruate, până la 28 noem. cându se va întemplá și alegerea.

Borzu, în 9/21 noem. 1871.

În contielegere cu

Comitetulu parochialu,
Georgiu Vasileviciu m. p.
protop. *Beiusiului*.

Concursu

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu din comun'ă *Sacalu*, protopresb. *Oradei-mari*, cottulu *Bihoru*.

Emolumintele sunt: 1/4 de pamentu aratoriu; 12 chibele de grâu; quartiru liberu și gradina de legumi; stolele cantorale — și paie de încalditu școl'ă.

Doritorii de a recurge la aséta stațiune, vor avé recursurile sale bine instruate a le tramite la subscrisurilu Comitetu parochialu până în 27 nov. a. c. în care d'ă se va țiené alegerea.

Datu în *Sacalu*, 31 octom. 1871.

1—3 Comitetulu parochialu.

Cu sciirea și învoirea mea:

Simeonu Bica m. p.
prot. *Oradei-mari* ca *Insp. district.*

Concursu.

Se deschide, pentru ocuparea vacanței parochie din opidulu *Tinca*, protopop. *Oradei-mari*, cottulu *Bihoru*, până în 29 noemvre a. c. cându se va țiené și alegerea.

Emolumintele sunt: 15 jugere de pamentu aratoriu; biru, de la 56 de case câte un'ă mesura; stolele îndatinatē; quartiru liberu și gradina de legumi.

Doritorii de a dobandi acéta parochia, au recursurile sale bine adornate după legile sustatatorie, până la terminulu prefiptu a le adresá Comitetulu parochialu, — tramitiendu-le de a dreptulu la protopopulu *Oradei-mari*.

Datu în *Tinca*, în 26 octomb. 1871.

În contielegere cu:

Simeonu Bica m. p.
protopresb. *Oradei-mari*.

Concursu

Prin acest'ă se deschide de nou pentru vacanța parochia din *Remetea-Lunca*, comitatulu *Carasiului*, protopresviteratul *Hasiasiului*, care parochia este indiestrata cu emolu mintele următorie: una sesiune de pamentu; platiu preutiescu de unu jugeru; de la 135 de case birulu și stol'ă îndatinatā. Terminulu este până în 21 noemvre 1871 c. vechiu, în care d'ă se va țiené și alegerea; până cându deci doritorii de a dobandi acéta parochia sunt avisati, recursurile lor, proviedute cu estrasu de botesu, cu testimoniu despre sciințele teologice și de calificatiune, precum și atestatu despre portarea morala, se le tramita acestui oficiu protopopescu în *Belintiu*, post'ă ultima *Kiszetó*. În contielegere cu Comitetulu parochialu din *Remetea-Lunca*.

Belintiu, 29 octobre 1781.

3—3 *Constantinu Gruiciu* m. p.
protopresviterulu *Hasiasiului*.

Concursu

Pentru parochia vacanta din *Giula-magiara*, prin acest'ă se deschide concursu nou, cu terminu până în 21 noemvre st. v. a. c. în care d'ă se va efeptu alegerea.

Emolumintele sunt: una sesiune de pamentu estravilanu, biru și stole îndatinatē de la 150 de case, cu folosire de la d'ă intrării în funcțiune.

Voitorii de a concurge pentru acéta parochia, sunt avisati recoursele lor, instruite în sensulu Statutulu org. și deosebi proviedute cu testimoniu despre absolvirea de 8 clase gimnasiale cu succesu bunu, — până la terminu a le substerne subsemnatulu Comitetu parochiale în *Giula-magiara*.

Giula, în 17 oct. 1871.

Pentru Comitetulu parochiale din *Giula-magiara*. —

Dimitrie Vasiarhanu, m. p.
presedinte.

cu co'nvoirea mea

Petru Chirilescu, m. p.
protopresbiteru.

3—3

Concursu

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu la școl'ă elementara gr. or. romana din suburbiulu *Timisórei Fabricu*, se escrie concursu până în 20 noemvre st. v. a. c. 1871.

Emolumintele sunt: salariu anualu în bani 420 fl. v. a. 6 orgii de lemne și quartiru iberu; afora de acest'ă 14 fl. v. a. anualu din fundatiunea *Predovicia*.

Doritorii de a fi alesi sunt avisati, pre lângă alte recerintie prescise de „*Statutulu org.*”, a produce testimoniu de patru clase gimnasiale seu trei reale, și testimoniu despre depunerea essamenului de calificatiune.

Recursurile astfelu instruite și adresate Comitetulu parochialu, sunt a-se trimite dlui inspec. cerc. *Dr. Pavelu Vasiciu* în *Temisóra*, până la d'ă susu atinsa.

Temisóra, în 10 noemvre 1871.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu

Dr. Pavelu Vasiciu,

3—3 inspectoru cercualu de școle.

Concursu.

Pentru ocuparea parochiei vacante din comun'ă *Slagna*, protopresb. *Caransebesiului*, se escrie concursu cu terminu de 20 de zile de la prim'ă publicare. Dotatiunea se cuprinde din venitul stolariu și birulu parochialu de la 50 de case, una sesiune parochiala împartita în 24 parcele, cortelu liberu cu gradina de legumi. Doritorii de a ocupá acéta parochia se si adreseze recoursele catra Comitetulu parochialu prin protopresbiteratu, proviedindu-le cu atestatele recerute de Statutulu organicu.

Slagna, în 5 novembre 1871.

Comitetulu parochialu

În contielegere cu

2—3 *Dlu protopresb. tract.*

Concursu.

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu la școl'ă romana gr. or. din comun'ă bisericésca *San-Mihaiulu-romanu*, se deschide concursu până în 20 novembre a. c. c. v. Cu acestu postu sunt împreunate următoriele emoluminte: 100 fl. v. a.; 30 meti de grâu; 2 jugere de pamentu aratoriu; 4 orgii de lemne; 1/3 jugeru de viia, și cortelu liberu cu diumetate gradina.

Cei ce voiescu a ocupá acestu postu, au a-si tramite recursurile lor subsemnatulu Comitetu — prin subscrisurilu inspectoru de școle cercualu, avendu a le provédé cu documintele necesarie. Cei ce au studiatu clase gimnasiale seu 3 reali vor fi preferiti.

NB. Toti acei dñi recurenti cari voiescu a ocupá acestu postu, au a se presentá în vre-o domineca seu serbatóre la biserica, pentru ca se-si cunóșca poporulu.

San-Mihaiulu-rom. 3 nov. 1871.

Comitetulu parochialu

În contielegere cu

Dr. Paulu Vasiciu

2—3 inspectoru cercuale de școle.

Concursu

Pentru ocuparea postulu invetiatorescu la școl'ă confesiunala gr. or. din comun'ă *Ligetiu*, cottulu *Temisóru*, protopresbiteratul *Ciacovei*. Emolumintele sunt: 80 fl. v. a., 40 chibele de grâu, 80 lb. de clisa, 50 lb. de sare, 12 lb. de lumini, 4 jugeru de pamentu, 3 stangenii de lemne pentru invetiatoriu și 3 stangenii pentru încalditul școlii, și gradina de legume. Aspirantii au a-si tramite recoursele Comitetulu, proviedute cu toate documintele necesarie, până în 26 noemvre c. v. 1871.

Ligetiu, 1. noemvre 1871.

2—3 Comitetulu parochialu.